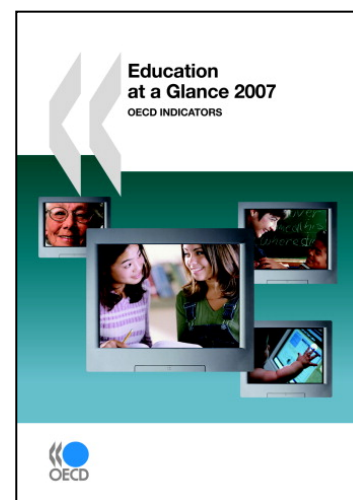

Education at a Glance 2007: OECD Indicators

Summary in Swedish

Utbildningsöversikt: OECD-indikatorer

Sammanfattning på svenska

- OECD:s utbildningsöversikt – *Education at a Glance* – är ett årligt kompendium med information om utbildningssystemen i OECD-länderna och deras partnerländer. Tyngdpunkten ligger på nyckelområden som delaktighet och resultat i skolan, utgifter, livslångt lärande och skolmiljö.
- 2007 års utgåva är särskilt inriktad på högskoleutbildning. Trots den snabba utbredningen finns det ännu inga tecken på att utbildningskvalifikationerna förlorar i värde.
- I denna utbildningsöversikt utforskas för första gången frågan om utbildningssystemens effektivitet, och vi får några indicier på vilken insats som krävs för att undervisningen ska svara mot de effektivitetsreformer som genomförts inom andra yrken.

OECD:s utbildningsöversikt är en årlig samling av information och analyser om utbildning. Den innehåller ett omfattande, jämförbart och aktuellt urval av indikatorer om utbildningssystemen i OECD:s 30 medlemsländer och i ett antal partnerländer. Huvudområdena är

- delaktighet och resultat i skolan,
- offentliga och privata utgifter för utbildning,
- livslångt lärande och
- villkor för elever och lärare.

I 2007 års utgåva utreds effekterna av högskoleutbildningens utbredning på arbetsmarknaden. De senaste årtiondena har antalet utexaminerade från högre utbildning ökat markant i OECD-länderna. Men finns det tillräckligt många välbetalda yrken som kan matcha den ökande tillgången på välutbildade arbetstagare? Eller kommer alla personer med universitetsexamen så småningom att arbeta för en minimilön? Med hjälp av nyinsamlad information och indikatorer som är jämförbara i OECD-länderna konstateras i denna utbildningsöversikt att högskoleutbildningens utbredning har haft en positiv inverkan på individer och nationella ekonomier. Hittills finns inga tecken på ”inflation” i kvalifikationernas värde.

För första gången tas även frågan om utbildningarnas effektivitet upp (indikator B7). Även om denna indikator fortfarande är på undersökningsstadiet visar den vilken insats som krävs för att reformera utbildningssystemen, så som redan skett inom andra yrken, för att skapa mer valuta för pengarna när de offentliga budgetarna blir allt mer åtstramade.

Huvudresultaten i denna utgåva:

Antalet personer med fullbordad gymnasieutbildning har ökat betydligt i OECD-området.

I 22 av 29 OECD-länder och i partnerländerna Estland, Israel, Ryssland och Slovenien har minst 60 procent av de vuxna nu fullbordat åtminstone gymnasiet. 26 procent har fullbordad högskoleutbildning. Resultaten visar också

– att andelen 25–34-åringar i OECD-länderna som har gått ut gymnasiet i genomsnitt är 13 procent större än för 45–54-åringarna,

– att det i samtliga OECD-länder är tre gånger vanligare för unga vuxna (25–34 år) att fullborda naturvetenskapliga utbildningar än för äldre vuxna (55–64 år). Motsvarande siffra för ingenjörsutbildningar är dock mindre än två. I Danmark, Norge, Tyskland och Ungern kommer det snart att vara fler ingenjörer som lämnar arbetsmarknaden än som har tillkommit de senaste åren,

– att unga människor dras till samhällsvetenskap, ekonomi och juridik. Knappt en tredjedel av den vuxna befolkningen har bedrivit studier inom dessa

Tabell A1.1a.
Utbildningsnivå: vuxen
befolkning (2005)

ämnen, medan det bland unga vuxna är nästan 3,5 gånger så många med enskilda examina i dessa ämnen,

– att förhållandet mellan unga och äldre åldersgrupper som studerar till lärare är runt 1:1 i OECD-länderna. I Danmark, Nederländerna, Storbritannien, Sverige och Tyskland är det färre unga än äldre, vilket tyder på att det kan bli problem att hitta lärare som kan ersätta den äldre generationen när den går i pension de kommande åren.

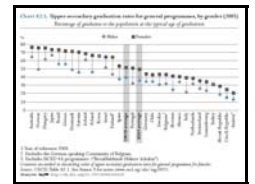
Fler ungdomar fullbordar gymnasiet, och fördelningen mellan män och kvinnor håller på att ändras.

Andelen som fullbordar sin gymnasieutbildning har sedan 1995 ökat med i genomsnitt sju procent i OECD-länder med jämförbara uppgifter. I 21 av 24 OECD-länder är det över 70 procent som fullbordar gymnasiet. I Finland, Grekland, Irland, Japan, Korea, Norge och Tyskland är det 90 procent eller fler. Samtidigt minskar klyftan mellan antalet personer med fullbordad gymnasieutbildning i Mexiko och Turkiet jämfört med andra OECD-länder.

– Det är nu vanligare att kvinnor fullbordar gymnasiet än män – i motsats till hur det sett ut historiskt. Det är bara i Korea, Schweiz och Turkiet som andelen kvinnor med fullbordad gymnasieutbildning är lägre än andelen män. Endast i partnerlandet Slovenien är det lika många kvinnor som män som gått ut gymnasiet.

– I många länder är det vanligare bland män att gå yrkeskurser, men i nästan hälften av de berörda länderna är det antingen ingen skillnad eller en större andel kvinnor som bedriver sådana studier.

Diagram A2.3. Antalet män resp. kvinnor med fullbordad allmän gymnasieutbildning (2005)

Antalet utexaminerade från högskoleutbildningar ökar också.

I de 24 OECD-länderna med jämförbara uppgifter har i genomsnitt 36 procent av de studerande i den aktuella åldersgruppen fullbordat en traditionell universitetsutbildning. I Finland, Italien, Portugal, Schweiz, Slovakien och Österrike har andelen utexaminerade fördubblats de senaste 10 åren. Det finns dock stora skillnader mellan länderna när det gäller andelen studerande som framgångsrikt fullbordar antingen en universitetsutbildning eller yrkesinriktad högskoleutbildning. Indikatorer visar

– att andelen utexaminerade från traditionella universitet varierar från runt 20 procent eller färre av den aktuella åldersgruppen i Tyskland, Turkiet och Österrike till över 40 procent i Australien, Danmark, Finland, Island, Italien, Nederländerna, Norge, Nya Zeeland och Polen,

– att andelen utexaminerade från kortare, yrkesinriktade program uppgår till 9 procent och 1,3 procent när det gäller program som leder till avancerade forskningskvalifikationer,

– att i genomsnitt 30 procent av de studerande som är inskrivna på en högskoleutbildning inte fullbordar den i de 19 OECD-länder där det finns tillgängliga uppgifter.

Diagram A3.1. Antalet utexaminerade från högskoleutbildning av typ A (1995, 2000, 2005)

Andelen ungdomar som räknar med att studera vidare på högskolan varierar kraftigt.

Runt 57 procent av 15-åringarna i OECD-länderna räknar med att studera vid universitetet, men denna siffra varierar mellan så mycket som 95 procent av de studerande i Korea till så lite som 21 procent i Tyskland. Indikatorer visar att förväntningarna varierar inom länderna beroende på individuell prestation, kön, socioekonomisk bakgrund och invandrarbakgrund.

– Enligt uppgifter från OECD:s PISA-undersökning (Programme for International Student Assessment) 2003 finns det ett nära samband mellan 15-åringarnas förväntningar om att fullborda ett program på universitetsnivå och hur de presterar i matematik och läsförståelse.

– Oberoende av deras relativa akademiska färdigheter är det mindre sannolikt att 15-åringar med sämre socioekonomisk bakgrund räknar med att fullborda en högskoleutbildning än ungdomar med bättre socioekonomisk bakgrund.

– I de flesta länderna är det mer sannolikt att 15-åringar med invandrarbakgrund räknar med att fullborda en universitetsutbildning än sina inhemska kamrater. De relativa förväntningarna bland dessa studerande är ännu högre när man jämför med inhemska studerande med liknande färdigheter och socioekonomisk bakgrund.

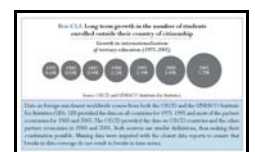
Skolor och samhällen står inför en stor utmaning när det gäller att integrera invandrare.

Internationell migration har blivit en nyckelfråga i de flesta av OECD-länderna och har gett upphov till intensiva debatter om hur man på ett framgångsrikt sätt kan integrera invandrare i samhället och på arbetsmarknaden. PISA-undersökningen ger ett nytt viktigt perspektiv till diskussionen genom att granska studieresultaten hos 15-åringar från invandrarfamiljer. Det är tydligt att utbildningssystemen står inför en stor utmaning, framför allt i Europa. Indikatorer visar

– att första generationens invandrare ligger efter sina inhemska kamrater med i genomsnitt 48 poäng på PISA-undersökningens matematikskala i de 14 OECD-länderna med ett stort invandrarantal – vilket motsvarar mer än ett skolårs utveckling. Andra generationens invandrare ligger efter med 40 poäng, också det en betydande siffra. I Kanada, Luxemburg, Schweiz och Sverige samt partnerlandet Hong Kong–Kina presterar andra generationens invandrare avsevärt bättre än första generationens. Prestationsskillnaden minskas med 31 poäng i Schweiz och 58 poäng i Sverige,

– att prestationsunderläget för elever med invandrarbakgrund varierar stort mellan länderna, från några obetydliga poäng i Australien, Kanada och Nya Zeeland till över 90 poäng i Belgien och Tyskland, även för andra generationens invandrarbarn.

[Ruta C3.1. Långsiktig tillväxt av antalet studerande som är inskrivna på skolor i andra länder](#)

Få länder har råd att enbart förlita sig på rika familjer och/eller mänskligt kapital för att förse samhället med högutbildad arbetskraft.

Hur väl länderna lyckas med att göra högre utbildning tillgänglig för studenter med arbetarbakgrund varierar kraftigt. Minskningen av antalet arbeten utan krav på yrkesutbildning i industriländerna gör att lågutbildade arbetstagare riskerar att bli en allt större social börda och kan ställas inför tilltagande ojämlikheter. Att skapa lika villkor mellan förmögna och mindre gynnade studenter handlar inte bara om jämlikhet. Det är också ett sätt att vidga rekryteringsgrunden till arbeten som kräver högskoleutbildning och öka den övergripande konkurrenskraften på arbetsmarknaden. Indikatorer visar

– att det i många länder är mycket mer sannolikt att studerande väljer högre utbildning om deras fäder har fullbordad högskoleutbildning. I Irland och Spanien är tillgången till högre utbildning mest rättvis. I Frankrike, Portugal, Tyskland och Österrike däremot är det bara hälften så sannolikt att studerande från arbetarfamiljer väljer högre utbildning jämfört med vad deras andel av befolkningen antyder.

Ju längre man studerar, desto mer sannolikt är det att man får arbete och tjänar mer.

OECD-ländernas ekonomier är allt mer beroende av en stabil tillgång till välutbildade arbetstagare, en trend som troligtvis kommer att förstärkas. I takt med att OECD-ländernas befolkning åldras kommer högre utbildningsnivåer och längre anställningstid att bidra till att minska försörjningsberoendet och hjälpa till att lätta finansieringsbördan som de allmänna pensionerna utgör. Indikatorer visar

– att sysselsättningen stiger i takt med utbildningsnivån i de flesta OECD-länderna. Möjligheten till arbete för utexaminerade från högskoleutbildningar är med få undantag markant högre än för personer med fullbordad gymnasieutbildning,

– att skillnaderna i sysselsättning mellan män och kvinnor är större bland lågutbildade grupper. Bland grupper utan gymnasieutbildning är det 23 procent högre chans för männen att få ett arbete än för kvinnorna. Motsvarande siffra för de mest välutbildade är 10 procent,

– att inkomsten för personer med högskoleexamen och avancerade forskarutbildningar var minst 50 procent högre än för personer vars högsta utbildningsnivå var under gymnasienivå i 25 OECD-länder och i partnerlandet Israel.

[Diagram A9.1 Privat intern utdelning för en person som tar en universitetsexamen, ISCED 5/6 \(2003\)](#)

OECD-länderna spenderar 6,2 procent av sin sammanlagda BNP på utbildningsinstitutioner och har börjar fokusera mer på effektiviteten i sina utbildningssystem.

Utbredningen av utbildning har åtföljts av enorma ekonomiska investeringar. Mellan 1995 och 2004 ökade utgifterna för utbildningsinstitutioner, på alla utbildningsnivåer sammantaget, med i genomsnitt 42 procent i OECD-länderna. Indikatorer visar att resultaten av lärandet i OECD-länderna kan förbättras med 22 procent om man bibehåller den befintliga utgiftsnivån. Andra slutsatser är

- att utgifterna för själva utbildningen (exklusive forskning och utveckling samt stödfunktioner) vid högskolor i genomsnitt är runt 7 664 USD per studerande. Beloppet varierar mellan 4 500 USD eller mindre i Grekland, Italien, Polen och Turkiet och över 9 000 USD i Australien, Danmark, Norge, Schweiz, USA och Österrike,

- att OECD-länderna i genomsnitt spenderar 81 485 USD per elev under grundskolan och gymnasiet. Beloppet varierar från mindre än 40 000 USD i Mexiko, Polen, Slovakien och Turkiet till 100 000 USD eller mer i Danmark, Island, Luxemburg, Norge, Schweiz, USA och Österrike,

- att lägre enhetskostnad inte behöver innebära sämre resultat. Koreas och Nederländernas totala utgifter ligger till exempel under OECD-genomsnittet, men de tillhör länderna med bäst resultat enligt PISA-undersökningen 2003.

Det har blivit allt viktigare med privata finansieringsmedel till utbildning ...

OECD-länderna lägger i genomsnitt 13,4 procent av sina totala offentliga utgifter på utbildningsinstitutioner, men denna siffra varierar från 10 procent eller mindre i Grekland, Italien, Japan, Tjeckien och Tyskland till över 20 procent i Mexiko och Nya Zeeland. År 2004 kom i genomsnitt 87 procent av utgifterna på alla utbildningsnivåer från offentliga medel. I alla länder med jämförbara uppgifter ökade den offentliga finansieringen, på alla utbildningsnivåer sammantaget, mellan 1995 och 2004. De privata utgifterna ökade dock ännu mer i nästan tre fjärdedelar av dessa länder. Runt 24 procent av utgifterna för högskoleutbildning och 20 procent av utgifterna för förskoleutbildning finansierades av privata medel.

Det är stor variation mellan avgifterna i OECD-länderna.

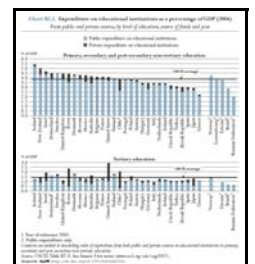
I en fjärdedel av OECD-länderna (alla nordiska länder, Irland, Polen och Tjeckien) finns det inga avgifter. I en fjärdedel av OECD-länderna och partnerländerna tar de offentliga utbildningsinstitutionerna ut en avgift av inhemska studerande på över 1 500 USD.

- I de OECD-länder där studenterna måste betala avgift och kan få tillgång till särskilt stora offentliga bidrag är det inte sämre tillgång till högskoleutbildning av typ A jämfört med genomsnittet i OECD-området.

Diagram B2.1. Utgifter för utbildningsinstitutioner i procent av BNP på alla utbildningsnivåer (1995, 2004)

Diagram B2.2. Utgifter för utbildningsinstitutioner i procent av BNP (2004)

Folk utnyttjar sina utbildningsmöjligheter både tidigt och sent i livet, och alltfler vill studera utomlands.

Det finns stor variation i länderna när det gäller delaktighet i icke formell, arbetsrelaterad fortbildning och yrkesutbildning. I fyra av OECD-länderna – Danmark, Finland, Sverige och USA – har över 35 procent av befolkningen mellan 25 och 64 år deltagit i den typen av utbildning och yrkesutbildning de senaste tolv månaderna.

– Det är vanligare att vuxna med högre utbildningsnivå deltar i icke formell, arbetsrelaterad fortbildning och yrkesutbildning än vuxna med lägre utbildningsnivå.

– I över hälften av OECD-länderna är 70 procent av barnen inskrivna i antingen förskolan eller låg- och mellanstadiet. I de 19 europeiska OECD-länderna uppgår den siffran till 75,9 procent.

- År 2005 var över 2,7 miljoner högskolestuderande inskrivna på lärosäten utanför sitt hemland, en femprocentig ökning av den totala intagningen av utländska studerande jämfört med föregående år.

Undervisningstiden, lärarlönerna och förhållandet mellan antalet studerande och lärare varierar kraftigt mellan länderna.

Beslut om hur många timmar och år som studerande ska tillbringa i klassrummet och vilka ämnen de ska studera beror på nationella prioriteringar och preferenser. Budgetöverväganden bidrar också till att forma utbildningarna. Lärarlönerna utgör den största enskilda kostnaden vid tillhandahållande av skolutbildning och är därför viktiga att överväga för politiker som strävar efter att dels behålla utbildningskvaliteten, dels hålla nere kostnaderna. Klasstorleken har blivit ett hett ämne i många OECD-länder, men det finns blandade bevis om dess effekter på elevernas prestationer. Följande slutsatser kan dras om de centrala utbildningspolitiska frågorna:

– Bland OECD-länderna svarar undervisning inom läsförståelse, skrivning och litteratur samt matematik och naturvetenskap för nästan 50 procent av den obligatoriska undervisningstiden för elever i åldrarna 9 till 11 år. I Australien och partnerländerna Chile och Israel ägnas 13 procent eller mindre av den obligatoriska läroplanen till läsförståelse, skrivning och litteratur. Motsvarande siffra för Frankrike, Mexiko och Nederländerna är 30 procent.

– Lönen för en lärare med minst 15 års arbetserfarenhet på grundskolan är över dubbelt så hög som BNP per capita i Korea och Mexiko. I Island och Norge och partnerlandet Israel är lönen 75 procent eller mindre än BNP per capita. Lönerna varierar mellan under 16 000 USD i Ungern till 51 000 USD eller mer i Korea, Schweiz och Tyskland och över 88 000 USD i Luxemburg.

– År 2000 till 2005 varierade inte den genomsnittliga klasstorleken särskilt mycket, men skillnaderna i klasstorlek bland OECD-länderna tycks ha minskat. Klasstorleken minskade i länder med relativt stora klasser, till exempel Japan, Korea och Turkiet, och ökade i länder med relativt små klasser, till exempel Island.

[Diagram D3.2. Lärarlöner \(minimilön, lön vid 15 års erfarenhet och maximum\) på grundskolan \(2005\)](#)

© OECD 2007

Denna sammanfattning är inte en officiell OECD-översättning.

Reproduktion av denna sammanfattning är tillåten, om OECD:s upphovsrätt och publikationens titel på originalspråket nämns.

Flerspråkliga sammanfattningar är översatta utdrag ur OECD-publikationer, som ursprungligen publicerats på engelska och franska.

De kan beställas gratis från OECD:s nätbokhandel www.oecd.org/bookshop/

Närmare upplysningar lämnas av *OECD Rights and Translation unit, Public Affairs and Communications Directorate:*
rights@oecd.org eller per telefax: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, F-75116 Paris, Frankrike

Besök vår nätplats www.oecd.org/rights/

